

ed. Raymond Clemens, *The Voynich Manuscript*, Yale University, 2016, xviii giriş, 234 varak (folio), 66 s.

Voynich el yazması, çözülemeyen gizemli dili ve tuhaf resimleri ile hala daha büyük sırlar barındıran bir metindir. Yazarının dahi bilinmediği ve kendisini satın alan Wilfrid Voynich'e (1864-1930) atfen isimlendirilen bu el yazması, tarih boyunca çözümlenmeye çalışılmış, bazı teoriler ileri sürülmüş, ancak net bir sonuca ulaşılamamıştır. Araştırmacılar tarafından XV. yüzyıla tarihlendiği düşünülen Voynich el yazması, matematikçiler, bitki bilimciler, simyacılar, din adamları, simge bilimciler, şifre bilimciler ve birçok üniversiteden farklı alanlardaki bilim insanları tarafından incelemeye tabi tutulmuştur. Bu kişiler el yazması ile ilgili ciddi anlamda çaba sarf etmiş, bazıları buradaki gizemli dili çözdüğünü iddia etmiş, ancak bu çabalar bilim dünyasında olumlu bir sonuç vermemiştir.

Voynich el yazması, akademik çevrelerde Yale Üniversitesi'nin Beinecke Kütüphanesi'nde bulunmasından ötürü *Beinecke Cipher Manuscript* ya da yaygın olarak *Beinecke MS 408* olarak bilinmektedir. Voynich el yazmasına duyulan ilgi, Yale Üniversitesi'nin bu el yazmayı tıpkı basım ile kitap formatında yayımlama girişimi ile artmıştır. Raymond Clemens'in editörlüğünde 2016 yılında hazırlanan bu çalışma, Voynich el yazmasının tıpkı basımını sunmasının yanında, yazmanın tarihsel süreci, kompozisyonu, içeriği ve yazım sürecinde kullanılan malzeme türü ile ilgili verileri de içermesi noktasında önemli bir çalışma olmuştur. Voynich el yazmasına ilgi duyan araştırmacılar, Yale Üniversitesi yayınlarından çıkan bu çalışma ile hem metnin orjinaline ulaşma imkânı bulabilmekte hem de bu yazma ile ilgili bilimsel verilere uzman kişilerin yazdığı makaleler vasıtasıyla ulaşabilmektedir.

Voynich el yazmasının tarihsel süreci ilk olarak 1665'te yazılan bir mektup ile başlamaktadır. Bu mektupta Praglı fizikçi ve bilim adamı Johannes Marcus Marc'in (1595-1667), arkadaşı Athanasius Kircher'den (1602-1680) bu el yaz-

ması hakkında yardım istediği ifade edilmektedir. Marci, Kircher'in gizemli dillere, antik kültürlere ve simya geleneğine vakıf olduğunu bildiğinden dolayı, onun bu el yazmasını çözebileceğini düşünmüş, ancak Kircher çok başarılı olamamıştır. Mektubun devamında, el yazmasının Kutsal Roma İmparatoru II. Rudolf'a (1552-1612) 600 duka karşılığında satıldığından ve bu yazmanın Roger Bacon'ın (1214-1292) bir çalışması olabileceği ihtimalinden de bahsedilmektedir.

İmparator Rudolf, bu el yazmasına özel bir ilgi duymuştur. O, satın aldığı el yazmasını incelemesi için güvendiği Jacobus Horcicky de Tepenec'e (1575-1622) vermiştir. Horcicky, bu yazmayı kendi kitaplığına eklemiş ve yazmanın üstüne kendi kitaplığına ait olduğuna dair bir ifade yazmıştır. 1622'de öldüğünde Horcicky, sahip olduğu her şeyi ve kitaplarını Hıristiyan Cizvit Tarikatı'na bırakmıştır. Ancak bu kitaplar arasında Voynich el yazması yer almamıştır. Horcicky'nin ölümünden sonraki 15 yıllık süre boyunca el yazmasının nerede olduğuna dair hiçbir bilgi bulunamamış ve 1637 yılında simyager Georgius Barschius'un (1585-1662) el yazmasını sahiplendiği ifade edilmiştir. Barschius, bu el yazmasından bazı alıntılar yaparak onları kopyalamış ve onları Roma'daki Kircher'e göndermiştir. Barschius, bu el yazmasının Kircher tarafından çözülebileceğini düşünmüş, ancak Kircher bunu çevirmenin mümkün olmadığını söylemiştir. Kircher'den sonra el yazmasının yaklaşık 250 yıllık süreci tam olarak bilinmemektedir.

Wilfrid Voynich, o zamana kadar Cizvit kütüphanesinde saklanan ve akabinde başka kitaplarla birlikte satışa çıkarılan el yazmasını satın almıştır. Voynich de diğerleri gibi el yazmasını çözmeye çalışsa da başarılı olamamıştır. Wilfrid Voynich'in ölümünden sonra el yazması, eşi Ethel Voynich (1864-1960) tarafından muhafaza edilmiş, 1961 yılında ise H. P. Kraus, bir müzayedede bu el yazmasını satın almıştır. Kraus, Voynich el yazmasının birçok kesimden ilgi çektiğini fark edince onu Yale Üniversitesi'ne bağlı Beinecke Kütüphanesi'ne 1969 yılında bağışlamıştır.

Voynich el yazması boyut olarak çok hacimli değildir. Bu el yazması, 10 inç (25,4 cm) boyunda 7 inç (17,78 cm) enindedir. 234 sayfadan oluşan Voynich el yazmasının, zamanla bazı sayfaları kaybolmuştur. Sayfalandırma türü olarak farklı bir sistemin kullanıldığı varaklara sahiptir. Literatürde bu sisteme *folio* adı verilmektedir. Mesela *f. 24r*, yani 24. sağ varak; *f. 84v* ise 84. sol varak anlamına gelmektedir. El yazması, kahverengi mürekkep ile buzağı derisinden bir parşömene yazılmıştır. Ancak görseller ve çizimler renklidir. Yazmada kullanılan mürekkep ve renklerin, Ortaçağ dönemine tarihlendiği düşünülmektedir. Yazmada çoğunlukla beyaz, yeşil, sarı, kahverengi, kırmızı ve mavi renk kullanılmıştır.

Voynich el yazmasını akademik olarak çalışanlar bu el yazmasının dilini ve alfabesini, Voynichçe (Voynichese) olarak isimlendirmişlerdir. Voynich el yazmasında yazılar ve resimlerin sayfa içerisindeki konumları yer yer farklıdır. Bazen resimler yazıların arasından geçerek metne müdahalede bulunmuş bazen ise metin, resimlerin üzerine yazılmıştır. Metinde yazarın yanlış yazdığı gerekçesiyle düzeltme yaptığına dair hiçbir ibareye rastlanmamıştır.

York Üniversitesi'ndeki *BioArCh (Biyoloji, Arkeoloji ve Kimya)* ekibi, Voynich el yazmasının buzağı derisinden yapıldığını kanıtlamıştır. Buzağı derisi de Avrupa'da yaygın olarak kullanılan bir malzeme olduğu için el yazmasının tarihi net bir şekilde saptanamamış, ancak karbon 14 testleri ile el yazmasının, %95 ihtimalle 1404-1438; %68 ihtimalle ise 1411-1430 yılları arasına tarihlendiği anlaşılmıştır. Böylelikle bu yazmanın Ortaçağ'a ait bir yazma olduğu ihtimali güçlenmiştir.

İncelemesini yaptığımız Yale Üniversitesi yayınlarından çıkan Voynich el yazmasının tıpkı basımını içeren *The Voynich Manuscript* isimli çalışma giriş, önsöz, Voynich el yazması, altı adet makale, kronoloji, katkıda bulunanlar ve indeks bölümlerini içermektedir. Bu çalışmanın ilk sayfasında Anne Margaret Nill (1894-1961) ve Wilfrid Voynich'e ait yazı ve mektuba yer verilmektedir. Deborah Harkness'a ait giriş bölümü ile başlayan kitap, editör Raymond Clemens tarafından yazılan önsöz kısmı ile devam etmekte ve her iki bölümde de Voynich el yazması hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

Voynich el yazmasının tıpkı basımına yer veren bölüm, bu kitabın konusunu teşkil etmesi bakımından önemlidir. Bu bölüm yüksek çözünürlüklü tarayıcılar ile taranan yazmanın, kuşe kâğıda aktarılması ile oluşmaktadır. El yazmasının orijinalinde bulunan ve büyük yer kaplayan çizimler ile diyagramlar, katlanabilir şekilde orijinaline sadık kalınarak aktarılmaktadır. Bu katlı sayfalar açılarak resmin tamamı görülebilmektedir. Bu şekilde yüksek çözünürlüklü tarama ve orijinaline sadık kalınarak yapılan aktarımlar, Voynich el yazması üzerine araştırma yapanlar için büyük kolaylık sağlamaktadır.

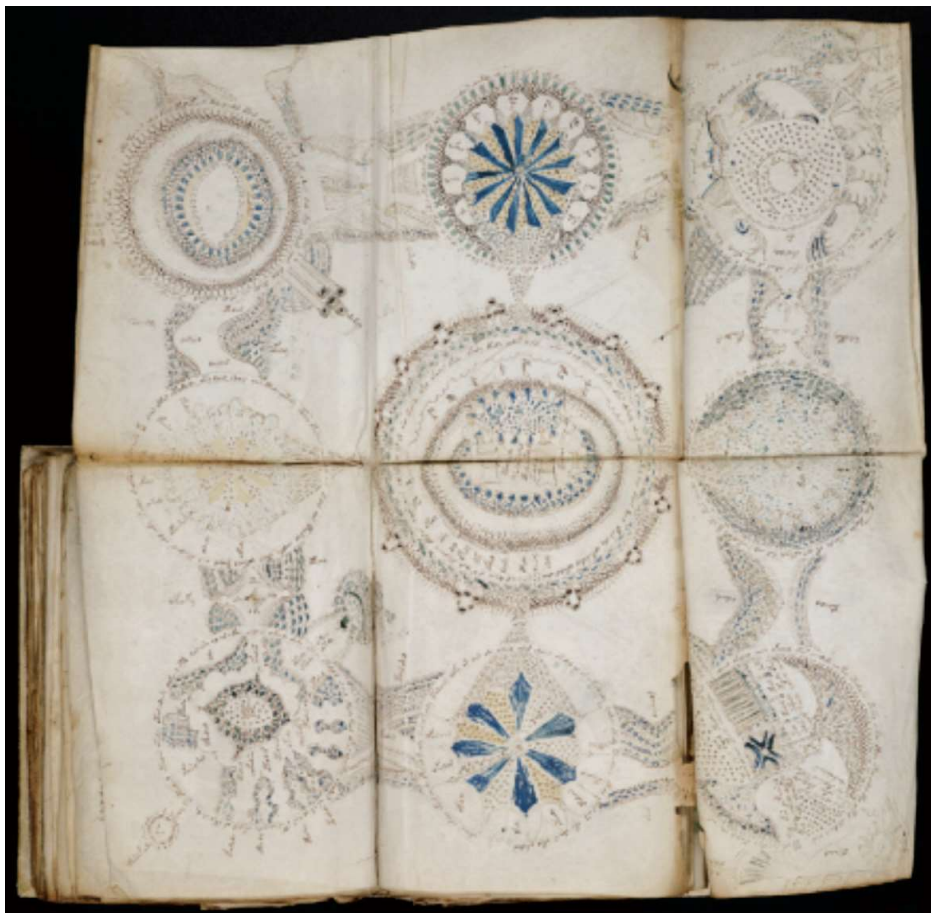
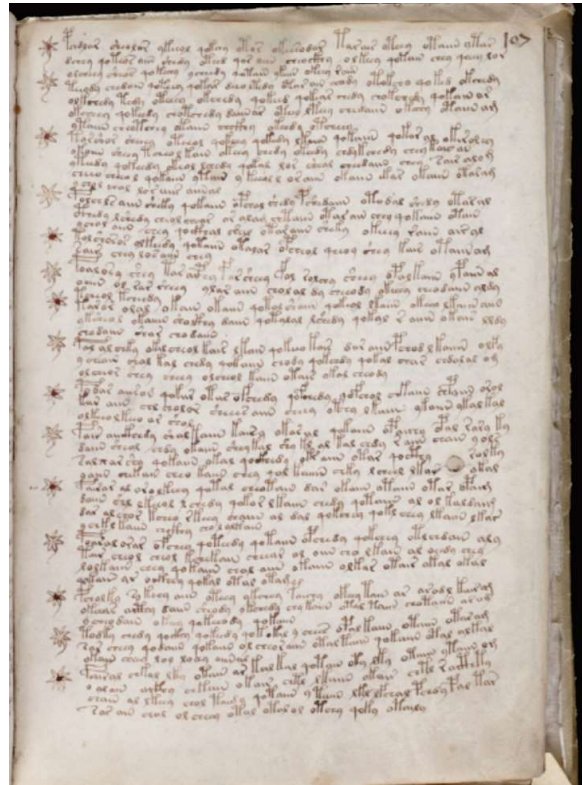
Voynich el yazması hakkında bilgi veren bölümlerden ilki bu yazmanın ilk sahiplerini (Earliest Owners) anlatan bölümdür. Bu bölümde 1665'te yazılan mektup-taki bilgilerden hareketle el yazmasının Wilfrid Voynich'e kadar olan tarihi süreci hakkında Rene Zandbergen tarafından bilgi verilmektedir. İkinci bölümde (Voynich the Buyer) Arnold Hurt, Wilfrid Voynich'in yaşamına değinmekte, onun, bu el yazmasını nasıl satın aldığından bahsetmekte ve yazmanın Beinecke Kütüphanesi'ne geliş süreci hakkında bilgi vermektedir.

Kitabın üçüncü bölümü (Physical Findings) Voynich el yazmasının fiziksel bulguları hakkında bilgilere yer vermektedir. Paula Zyats, Erin Mysak, Jens Stenger, Marie-France Lemay, Aniko Bezur ve David D. Driscoll tarafından yazılan bu bölümde el yazmasının yapısı ve içeriğine değinilmektedir. Özellikle yazmanın içerisindeki görsellerin kategorilere ayrılması dikkat çekmektedir. Bu kategoriler şu şekildedir: 1) Bitkisel (Herbal): Bitkiler, çiçek ve kök sistemleri 2) Astrolojik (Astrological): Takımyıldızları, zodyaklar ve gök cisimleri 3) Biyolojik (Biological) ya da Balneoloji (Balneological): Banyo yapan çıplak kadınlar 4) Farmakoloji (Pharmaceutical): Tarifler, ilaçlar. Aynı bölümde York Üniversitesi'nden BioArCh ekibinin laboratuvar ortamında karbon 14 ve benzer testler ile el yazmasının tarihini ve yapısını belirlemek için yaptığı bilimsel çalışmalara da yer verilmektedir.

William Sherman tarafından kaleme alınan dördüncü bölümde (Cryptographic Attempts) Voynich el yazmasının gizemli dili üzerine şifre bilimcilerin yaptığı çalışmalara değinilmektedir. Beşinci bölümde (Alchemical Traditions) Voynich el yazması simya geleneği bağlamında incelenmektedir. El yazmasında simya ile ilgili olan resimlerin simyanın süreçlerinden biri olan *çözünme* aşamasını yansıttığı ve bunlar için banyo ve hamam motiflerinin kullanıldığı ifade edilmektedir. Voynich el yazmasında bulunan banyo ve çıplak bir şekilde resmedilen insan motiflerinin simya geleneğindeki erkek-kadın birleşimine atıf yaptığı söylenmektedir. Çalışmanın son, yani altıncı bölümünde (The World's Most Mysterious Manuscript) ise editör Raymond Clemens, Voynich el yazması hakkında son değerlendirmelerini yapmakta ve el yazmasının gizeminin halen daha çözülmeyi beklediğine vurgu yapmaktadır.

Voynich el yazması, tarih boyunca gizemliliği ve tuhaflığından dolayı birçok kesimin dikkatini çekmiş ve halen daha çekmektedir. Raymond Clemens'in editörlüğü altında tıpkı basım olarak yayınlanması bu ilginin giderek arttığının açık bir göstergesidir. İncelemesini yaptığımız Voynich el yazması özelinde bu çalışma, bilim çevresinde bir boşluğu doldurmaktadır. İnternet ortamında bu el yazmasının taranmış nüshası bulunmasına rağmen Yale Üniversitesi, gelişmiş cihazlar ile bu tarama işini yaparak ve alanında uzman kişilerin ulaştığı verilere de yer vererek güzel bir çalışma ortaya koymuştur. Sembollere, şifrelere ve gizemli konulara yer veren Voynich el yazmasının yakın bir zamanda çözümlenmesine ışık tutması bakımından bu çalışma, gizembilimciler için ilk başvuru eserlerden biridir.

Tanıtım ve Değerlendirme Yazıları

Voynich El Yazması'nın gizemli bir dil ile yazılmış ve tuhaf resimlerle donatılmış sayfaları (*foliolar*)